

ปัญหาการควบคุมตัวผู้ถูกจับในคดียาเสพติด
PROBLEMS WITH THE CONTROL OF THE ARRESTED PERSONS IN
NARCOTICS CASES

เมธพร กาญจนเดชะ*¹ บัญชา วิทยอนันต์² และ วลัยรัตน์ โพธิ์สาร³

^{1,2} อาจารย์ประจำ คณะนิติศาสตร์, วิทยาลัยนครราชสีมา

³ อาจารย์ประจำ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา

*ผู้รับผิดชอบบทความ : ajanmay@nmc.ac.th

Mathaporn Kanchanatecha*¹ Buncha Wittaya-anant² and Walairat Phptisan³

^{1,2} Lecture-Faculty of Law, Nakhonratchasima College

³ Lecture-Faculty of Humanities and Social Science, Nakhon Rajachima Rajabhat University

*Corresponding author: ajanmay@nmc.ac.th

บทคัดย่อ

วิจัยเรื่อง “ปัญหาการควบคุมตัวผู้ถูกจับในคดียาเสพติด” เป็นการศึกษาตามพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามยาเสพติด พ.ศ. 2519 โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษากฎหมายเกี่ยวกับการคุ้มครองผู้ถูกจับของประเทศไทย ศึกษาปัญหาที่เกิดขึ้นจากการใช้อำนาจของเจ้าพนักงานในการปฏิบัติต่อผู้ถูกจับในคดียาเสพติด ตลอดจนแสวงหาแนวทางแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้น และแก้ไข เพิ่มเติมกฎหมายที่เกี่ยวข้อง

จากการศึกษาวิจัยพบว่า เจ้าพนักงานมีอำนาจหน้าที่เช่นเดียวกับพนักงานสอบสวนตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาและมีอำนาจควบคุมผู้ถูกจับที่กระทำความผิดตามกฎหมายเกี่ยวกับยาเสพติดเพื่อทำการสอบสวนได้เป็นเวลาไม่เกินสามวัน และไม่ปรากฏว่ามีกระบวนการตรวจสอบการใช้อำนาจดังกล่าว ถือว่าไม่สอดคล้องกับกติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิพลเมืองและสิทธิทางการเมือง (Universal Declaration of Human Rights) ข้อ 9 วรรคสามที่กำหนดให้ “บุคคลที่ถูกจับกุม หรือควบคุมตัวในคดีอาญา จะต้องถูกนำตัวไปศาล หรือเจ้าหน้าที่ที่มีอำนาจตามกฎหมายโดยพลัน เพื่อได้รับการพิจารณาคดีภายในเวลาอันควร หรือมี

Received: 30 September 2021

Revised: 29 March 2022

Accepted: 30 March 2022

Online publication date: 26 June 2022

การปล่อยตัว” อีกทั้งในการควบคุมตัวผู้ถูกจับโดยไม่มี ความจำเป็นและสมควรนั้นถือว่าผิดหลักการ การจำกัดสิทธิและเสรีภาพของบุคคล หลักการ Habeas Corpus

ผู้ศึกษาวิจัยมีข้อเสนอแนะดังนี้ ควรมีการแก้ไขกฎหมายที่ให้อำนาจเจ้าพนักงานในการ ควบคุมตัวผู้ถูกจับในคดียาเสพติด เพื่อให้มีความสอดคล้องกับกติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิ พลเมืองและสิทธิทางการเมือง (Universal Declaration of Human Rights) ในขณะเดียวกัน จะต้องมีการตรวจสอบการใช้อำนาจดังกล่าวให้ชัดเจนมากขึ้น ทั้งนี้เพื่อความเป็นธรรมต่อผู้ ถูกจับในคดียาเสพติดให้เป็นไปตามหลักการดำเนินคดีอาญา

คำสำคัญ : การคุ้มครองสิทธิ / การควบคุมตัวผู้ถูกจับคดียาเสพติด / การใช้อำนาจของเจ้า พนักงาน

Abstract

This research entitled “Problems with the Control of the Arrested Persons in Narcotics Cases” is according to the Prevention and Suppression of Narcotics Act B.E. 2519 (1976) with purposes as; to study laws related to prevent the accused in Thailand, to study problems caused from exercising the power of officials to treat the accused in narcotics cases and to search guidelines for solving problems and amending related laws.

The research reveals that officials have their authorities, as same as inquiry officials in the Criminal Procedure Code to control the arrested persons who offend against the narcotics law, to investigate them for not more than 3 days but there is not any process of investigation on such exercising the power of officials. This is not in conform with Paragraph 3 of Article 9 of the Universal Declaration of Human Rights enacted that “Anyone arrested or detained on a criminal charge shall be brought promptly before a judge or other officer authorized by law to exercise judicial power and shall be entitled to trial within a reasonable time or to release”. Moreover, unnecessary and improper control of the arrested persons is illegitimate with the limitation of personal rights and liberties as stipulated in the Law of Habeas Corpus.

The researchers have suggestions as follows; the law should be amended on exercising the power of officials on controlling of the arrested persons in narcotics cases for being in line with the Universal Declaration of Human Rights. Meanwhile, the investigation system on exercising such power shall be distinctly established more than before. In the name of justice, this is for the arrested persons in narcotics cases to be conformed with principles of criminal prosecution.

Keywords: Right prevention / controlling of the arrested persons in narcotics cases / exercising the power of officials

บทนำ

กระบวนการยุติธรรมเป็นกระบวนการตามกฎหมายที่มุ่งในการรักษาความสงบเรียบร้อยของสังคม โดยการนำตัวผู้กระทำความผิดทางอาญามาลงโทษ และในขณะเดียวกันก็มุ่งที่จะคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพของผู้กระทำความผิดให้ต่อสู้ข้อกล่าวหาอย่างเป็นธรรม อีกทั้งยังเป็นกระบวนการที่ปกป้องคุ้มครองผู้ที่ได้รับความเสียหายจากการกระทำความผิดให้ได้รับการเยียวยาจากรัฐและผู้ที่เกี่ยวข้องด้วย กระบวนการยุติธรรมจึงเป็นกระบวนการทางกฎหมายที่ส่งผลกระทบต่อสิทธิขั้นพื้นฐานของมนุษย์ในหลายด้านและหลายฝ่ายด้วยกัน สำหรับประเทศไทยได้มีการประกาศรับรองคุ้มครองสิทธิพลเมืองมาช้านานแล้ว นับแต่สมัยพ่อขุนรามคำแหงซึ่งได้ทรงจารึกรับรองสิทธิของชาวไทยเมื่อปี พ.ศ. 1835 ไว้บนหลักศิลาหลายประการเช่น สิทธิยื่นเรื่องราวร้องทุกข์ สิทธิที่จะได้รับการพิจารณาคดีโดยยุติธรรม เป็นต้น แสดงให้เห็นว่าประเทศไทยสมัยโบราณให้ความสำคัญกับสิทธิเสรีภาพของประชาชนตามสมควร (กุลพล พลวัน, 2538) การคุ้มครองสิทธิมนุษยชนในต่างประเทศถือเป็นหลักสากลที่ได้รับการยอมรับมาเป็นเวลานาน โดยเฉพาะการคุ้มครองสิทธิเสรีภาพของผู้ที่ตกเป็นผู้ต้องหาในกระบวนการยุติธรรมทางอาญาไม่ว่าการจับ การค้น หรือการคุมขังซึ่งมาตรการดังกล่าวส่งผลกระทบต่อเนื้อตัวร่างกายรวมถึงทรัพย์สินและชื่อเสียงของผู้ถูกใช้มาตรการดังกล่าวโดยตรง ดังนั้นจึงได้มีการวางหลักเกณฑ์ในการใช้มาตรการดังกล่าวให้เป็นบรรทัดฐานเพื่อให้เกิดความสมดุลเพื่อให้การใช้อำนาจของรัฐเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพและยังเป็นการคุ้มครองสิทธิเสรีภาพของผู้ถูกใช้มาตรการดังกล่าวด้วย โดยวางหลักที่สำคัญในการคุ้มครองสิทธิของผู้ถูกจับหลายประการ เช่น หลักในการไม่เลือกปฏิบัติ การจับต้องไม่กระทำโดยพลการและจะใช้กำลังได้ต่อเมื่อมีเหตุจำเป็นเร่งด่วนเท่านั้น นอกจากนี้ยังได้วางมาตรการในการตรวจสอบการใช้อำนาจดังกล่าวเพื่อให้เป็นไปตามหลักเกณฑ์ที่ได้วางไว้ เช่น การ

ให้ศาลเป็นผู้ตรวจสอบเหตุในการจับ การขังและยังได้สร้างมาตรการในการเยียวยาผู้ที่ต้องเสียหาย อันเนื่องมาจากการจับกุมหรือคุมขังโดยไม่ชอบ หลักการดังกล่าวนอกจากจะได้รับการยอมรับจากประเทศในซีกโลกตะวันตก หากยังได้แพร่กระจายและซึมซับเข้าสู่กระบวนการยุติธรรมของไทย ด้วย การนำตัวผู้กระทำความผิดมาลงโทษจะต้องคำนึงถึงการใช้อำนาจของเจ้าหน้าที่รัฐที่จะต้องไม่กระทบกับสิทธิและเสรีภาพของผู้ถูกกล่าวหาว่ากระทำความผิดโดยการควบคุม จับ ตรวจค้น บุคคล รวมถึงการควบคุมผู้ที่ศาลมีคำพิพากษาว่ากระทำความผิดจริงก็จะต้องได้รับการดูแลจากรัฐด้วย และฝ่ายผู้ที่ได้รับความเสียหายก็จะต้องมีมาตรการให้ความคุ้มครองปฏิบัติที่เหมาะสมและค่าตอบแทนที่จำเป็นและสมควรจากรัฐ

ในการศึกษาครั้งนี้ผู้วิจัยได้ดำเนินการศึกษาถึงปัญหาการควบคุมตัวผู้ต้องหาในคดีอาญาเสพติด พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามยาเสพติด พ.ศ. 2519

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. ศึกษาปัญหาที่เกิดขึ้นการใช้อำนาจของเจ้าพนักงานในการปฏิบัติต่อผู้ต้องหาในคดีอาญาเสพติด
2. ศึกษาแสวงหาแนวทางแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้น และแก้ไข เพิ่มเติมกฎหมายที่เกี่ยวข้อง

สมมติฐานของการวิจัย

การควบคุมตัวผู้ต้องหาคดีอาญาเสพติดตามพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามยาเสพติด พ.ศ. 2519 นั้นให้อำนาจเจ้าพนักงานในการควบคุมตัวผู้ต้องหาในคดีอาญาเสพติดไว้เป็นระยะเวลาอันสมควรแก่เหตุ โดยไม่สอดคล้องตามหลักมาตรฐานระหว่างประเทศ รวมถึงยังไม่ปรากฏว่ามีการตรวจสอบการใช้อำนาจดังกล่าว ส่งผลให้ผู้ต้องหาในคดีอาญาเสพติดไม่ได้รับความเป็นธรรม จึงควรแก้ไขกฎหมายที่เกี่ยวข้องเพื่อให้เกิดความเป็นธรรมต่อผู้ต้องหาให้เป็นไปตามหลักการดำเนินคดีอาญา

วิธีดำเนินการวิจัย

การศึกษาเป็นการศึกษาเอกสาร (Documentary Research)

ผลการวิจัย

จากการศึกษาการให้ความคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพของมนุษย์จะเห็นได้ว่าสังคมนานาชาติได้ให้ความสำคัญของการคุ้มครองสิทธิอย่างมาก และเพื่อประสิทธิภาพในทางปฏิบัติส่งผล

ให้นานาประเทศได้ทำความร่วมมือในการจัดทำสนธิสัญญาเกี่ยวกับการคุ้มครองสิทธิมนุษยชนในระดับระหว่างประเทศขึ้น ทั้งนี้ กติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิพลเมืองและสิทธิทางการเมือง ค.ศ. 1966 (International Covenant on Civil and Political Right) (สิทธิมนุษยชน,ออนไลน์) ถือเป็นสนธิสัญญาที่มีบทบาทอย่างมากในการให้ความคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพของมนุษย์ สำหรับประเทศไทยนั้นคณะรัฐมนตรีมีมติเห็นชอบให้ประเทศไทยในสมัยของรัฐบาลนายอานันท์ ปันยารชุน เข้าร่วมกติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิพลเมืองและสิทธิทางการเมือง โดยได้ลงนามเข้าเป็นภาคีโดยการภาคยานุวัติ (Accession) เมื่อวันที่ 29 ตุลาคม พ.ศ. 2539 และมีผลบังคับใช้ (Entry into force) เมื่อวันที่ 29 มกราคม พ.ศ. 2540 ทั้งนี้มาตรการระหว่างประเทศที่เกี่ยวกับการให้ความคุ้มครองสิทธิในเสรีภาพของบุคคล ปรากฏตามกติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิพลเมืองและสิทธิทางการเมือง ค.ศ. 1966 (International Covenant on Civil and Political Right) ได้รับรองในเสรีภาพของบุคคลในข้อ 9 โดยเฉพาะในส่วนที่เกี่ยวกับกระบวนการยุติธรรม จึงได้บัญญัติเรื่องที่เกี่ยวข้องดังนี้ (สุรศักดิ์ ลิขสิทธิ์วัฒนกุล และคณะ, 2547)

1. การจับกุมและคุมขัง

บุคคลจะถูกจับกุม คุมขัง หรือลิดรอนเสรีภาพไม่ได้ เว้นแต่จะมีเหตุ และอาศัยกระบวนการตามที่กฎหมายบัญญัติไว้ (ข้อ 9 วรรค 1)

นอกจากนั้นผู้ถูกจับกุมมีสิทธิที่จะได้รับแจ้งเหตุผลในการจับกุม และแจ้งข้อหาซึ่งเป็นเหตุแห่งการจับกุมโดยพลัน (ข้อ 9 วรรค 2)

2. การตรวจสอบการจับกุม และควบคุม

บุคคลที่ถูกจับกุม หรือควบคุมตัวในคดีอาญา จะต้องถูกนำตัวไปศาล หรือเจ้าหน้าที่ที่มีอำนาจตามกฎหมายโดยพลัน เพื่อได้รับการพิจารณาคดีภายในเวลาอันควร หรือมีการปล่อยตัว (ข้อ 9 วรรค 3)

โดยที่กำหนดนำตัวผู้ถูกจับกุมไปยังศาลโดยไม่ชักช้ามีวัตถุประสงค์เพื่อป้องกันมิให้เกิดการกระทำที่มีชอกกับผู้ถูกจับกุม โดยศาลหรืออำนาจตุลาการเป็นองค์กรองค์กรที่มีอิสระ (independent) และเที่ยงธรรม (impartial) จึงเหมาะสมที่จะตรวจสอบการจับกุมและคุมขังโดยเจ้าพนักงานของรัฐที่เป็นองค์กรฝ่ายบริหาร (ปกป้อง ศรีสนิท, 2564)

3. การปล่อยชั่วคราวระหว่างการดำเนินคดี

ห้ามมิให้ถือเป็นหลักทั่วไปว่าจะต้องคุมขังบุคคลอยู่ในระหว่างพิจารณาคดี แต่จะต้องปล่อยชั่วคราว ซึ่งอาจเรียกหลักประกันก็ได้ แต่เพียงเพื่อเป็นหลักประกันว่าจะมาปรากฏตัวในการพิจารณาคดี หรือเพื่อการบังคับคดี (ข้อ 9 วรรค 3)

4. การตรวจสอบการจับกุมหรือควบคุม โดยมีขอบด้วยกฎหมาย

ได้กำหนดรับรองสิทธิของบุคคลที่ถูกจับกุมหรือควบคุมมีสิทธิร้องขอต่อศาลเพื่อตรวจสอบว่าเป็นการชอบด้วยกฎหมายหรือไม่ หากไม่ชอบศาลมีอำนาจสั่งให้ปล่อยตัวได้ (ข้อ 9 วรรค 4)

นอกจากนั้นยังมีสิทธิเรียกร้องให้ชดเชยค่าสินไหมทดแทนในกรณีมีการจับกุม หรือควบคุมโดยไม่ชอบด้วยกฎหมาย (ข้อ 9 วรรค 5)

จากการลงนามเข้าเป็นภาคีโดยการภาคยานุวัติ (Accession) ดังกล่าวส่งผลให้ประเทศไทย มีพันธกรณีที่จะต้องปฏิบัติตามข้อบทต่างๆตามที่กำหนดไว้ในกติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิพลเมืองและสิทธิทางการเมือง ค.ศ. 1966 โดยเฉพาะอย่างยิ่งการรับรอง และคุ้มครองสิทธิเสรีภาพของปัจเจกบุคคล (เชิดชู รักตะบุตร, 2561) ซึ่งปรากฏในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยทุกฉบับ ดังจะเห็นได้จากรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2560 (มานิตย์ จุมปา, 2563) ได้บัญญัติรับรองรับเพื่อประกันว่ากระบวนการยุติธรรมทุกขั้นตอนจะดำเนินไปด้วยความยุติธรรม และเป็นการป้องกันการใช้อำนาจที่ไม่เป็นธรรมหรือการลุแก่อำนาจ (Abuse of Power) ของเจ้าหน้าที่รัฐและบุคลากรในกระบวนการยุติธรรม ดังนี้

มาตรา 28 “บุคคลย่อมมีสิทธิและเสรีภาพในชีวิตและร่างกาย

การจับและการคุมขังบุคคลจะกระทำมิได้ เว้นแต่มีคำสั่งหรือหมายของศาลหรือมีเหตุอย่างอื่น ตามที่กฎหมายบัญญัติ

การค้นตัวบุคคลหรือการกระทำใดอันกระทบกระเทือนต่อสิทธิหรือเสรีภาพในชีวิตหรือร่างกาย จะกระทำมิได้ เว้นแต่มีเหตุตามที่กฎหมายบัญญัติ

การทรมาน ทารุณกรรม หรือการลงโทษด้วยวิธีการโหดร้ายหรือไร้มนุษยธรรมจะกระทำมิได้”

มาตรา 29 “บุคคลไม่ต้องรับโทษอาญา เว้นแต่ได้กระทำการอันกฎหมายที่ใช้อยู่ในเวลา ที่กระทำนั้นบัญญัติเป็นความผิดและกำหนดโทษไว้ และโทษที่จะลงแก่บุคคลนั้นจะหนักกว่าโทษที่บัญญัติไว้ใน กฎหมายที่ใช้อยู่ในเวลา ที่กระทำความผิดมิได้

ในคดีอาญา ให้สันนิษฐานไว้ก่อนว่าผู้ต้องหาหรือจำเลยไม่มีความผิด และก่อนมีคำพิพากษา อันถึงที่สุดแสดงว่าบุคคลใดได้กระทำความผิด จะปฏิบัติต่อบุคคลนั้นเสมือนเป็นผู้กระทำความผิดมิได้

การควบคุม หรือคุมขังผู้ต้องหา หรือจำเลยให้กระทำได้เพียงเท่าที่จำเป็น เพื่อป้องกันมิให้มีการหลบหนี

ในคดีอาญาจะบังคับให้บุคคลให้การเป็นปฏิปักษ์ต่อตนเองมิได้

คำขอประกันผู้ต้องหาหรือจำเลยในคดีอาญาต้องได้รับการพิจารณาและจะเรียก

หลักประกัน จนเกินควรแก่กรณีได้ การไม่ให้ประกันต้องเป็นไปตามที่กฎหมายบัญญัติ”

บทบัญญัติดังกล่าวถือเป็นหลักประกันให้แก่บุคคลที่เข้าสู่กระบวนการยุติธรรมทางอาญา ซึ่งในการปฏิบัติของเจ้าพนักงานย่อมจะต้องคำนึงถึงหลักประกันตามรัฐธรรมนูญฯ เป็นสำคัญด้วย

จากการศึกษามาตรการทางกฎหมายเกี่ยวกับการควบคุมตัวผู้ถูกจับในคดีอาชญากรรมตามพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามยาเสพติด พ.ศ. 2519 ที่ได้กำหนดอำนาจหน้าที่ของเจ้าพนักงาน ไว้ในมาตรา 14 ดังนี้

(1) เข้าไปในเคหสถาน สถานที่ใดๆ หรือยานพาหนะใดๆ ในเวลากลางวัน ระหว่างพระอาทิตย์ขึ้น และพระอาทิตย์ตก เพื่อตรวจค้น ยึดหรืออายัดยาเสพติดที่มีไว้โดยไม่ชอบด้วยกฎหมาย หรือจับกุมบุคคลใดๆ ที่มีเหตุอันควรสงสัยว่ากระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด แต่ในกรณีที่มีเหตุอันควรสงสัยว่ามียาเสพติดซุกซ่อนอยู่โดยไม่ชอบด้วยกฎหมาย หรือบุคคลที่จะถูกจับได้หลบซ่อนอยู่ในเคหสถานหรือสถานที่อื่น ประกอบกับมีเหตุอันควร เชื่อว่าหากไม่ดำเนินการในทันทียาเสพติดนั้นจะถูกโยกย้ายหรือบุคคลที่หลบซ่อนอยู่จะหลบหนีก็ให้มีอำนาจเข้าไปในเวลากลางคืนภายหลังพระอาทิตย์ตกได้

(2) ค้นเคหสถาน สถานที่ หรือบุคคลใดๆ ที่มีเหตุอันควรสงสัยว่ามียาเสพติดซุกซ่อนอยู่โดยไม่ชอบด้วยกฎหมาย ยึดหรืออายัดยาเสพติด หรือทรัพย์สินอื่นใดที่ได้รับมาเนื่องมาจากการกระทำความผิดตามกฎหมายเกี่ยวกับยาเสพติด หรือที่ได้ใช้ หรือจะใช้ในการกระทำความผิดตามกฎหมายเกี่ยวกับยาเสพติด หรือที่อาจใช้เป็นพยานหลักฐานได้

(3) จับกุม บุคคลใดๆ ที่กระทำความผิดตามกฎหมายเกี่ยวกับยาเสพติด

(4) สอบสวนผู้ต้องหาในคดีความผิดตามกฎหมายเกี่ยวกับยาเสพติด

(5) มีหนังสือสอบถามหรือเรียกบุคคลใด หรือเจ้าหน้าที่ของหน่วยราชการใดๆ มาให้ถ้อยคำหรือ ส่งบัญชีเอกสาร หรือวัตถุใดๆ มาเพื่อตรวจสอบ หรือประกอบการพิจารณา

เจ้าพนักงานตำแหน่งใดและระดับใด จะมีอำนาจหน้าที่ตามที่กำหนดไว้ตามวรรคหนึ่งทั้งหมดหรือ แต่บางส่วนให้เป็นไปตามที่เลขาธิการกำหนดด้วยความเห็นชอบของคณะกรรมการโดยทำเอกสารมอบหมายให้ไว้ประจำตัวเจ้าพนักงานผู้ได้รับมอบหมายนั้น

เจ้าพนักงานผู้ได้รับมอบหมายตามวรรคหนึ่งต้องแสดงเอกสารมอบหมายนั้นต่อบุคคลที่เกี่ยวข้องทุกครั้ง

นอกจากนี้ในมาตรา 15 ยังได้กำหนดให้ไว้เพื่อประโยชน์ในการปฏิบัติหน้าที่ของเจ้าพนักงานตามมาตรา 14 โดยให้ถือว่ากรรมการ เลขาธิการ รองเลขาธิการ และเจ้าพนักงานซึ่งได้รับมอบหมายให้มีอำนาจตามมาตรา 14 (3) มีอำนาจหน้าที่เช่นเดียวกับพนักงานสอบสวนตาม

ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาได้ทั่วราชอาณาจักร และให้มีอำนาจควบคุมผู้ถูกจับ ตาม มาตรา 14 (3) ไว้เพื่อทำการสอบสวนได้เป็นเวลาไม่เกินสามวัน เมื่อครบกำหนดเวลาดังกล่าวหรือ ก่อนนั้น ตามที่จะเห็นสมควรให้ส่งตัวผู้ถูกจับไปยังพนักงานสอบสวนตามประมวลกฎหมายวิธี พิจารณาความอาญาเพื่อดำเนินการต่อไป ทั้งนี้โดยมิให้ถือว่าการควบคุมผู้ถูกจับดังกล่าวเป็นการ ควบคุมของพนักงานสอบสวนตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา

จากบทบัญญัติของพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามยาเสพติด พ.ศ. 2519 (บุญ ร่วม เทียมจันทร์ และ ศรีัญญา วิชชาธรรม, 2563) ที่ให้อำนาจเจ้าพนักงานในการดำเนินการกับ ผู้ถูกจับในคดียาเสพติดนั้น ผู้วิจัยจะได้แยกประเด็นการพิจารณา ดังนี้

1. การใช้อำนาจในการควบคุมตัวผู้ถูกจับ

การควบคุมตัวผู้ถูกจับตามพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามยาเสพติด พ.ศ. 2519 ตามมาตรา 15 นั้นกฎหมายกำหนดให้เจ้าพนักงานมีอำนาจควบคุมผู้ถูกจับที่กระทำความผิด ตามกฎหมายเกี่ยวกับยาเสพติดไว้เพื่อทำการสอบสวนได้เป็นเวลาไม่เกินสามวัน โดยมีให้ถือว่าการ ควบคุมผู้ถูกจับดังกล่าวเป็นการควบคุมของพนักงานสอบสวนตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณา ความอาญา อีกทั้งเมื่อเจ้าพนักงานหมดอำนาจควบคุมตามพระราชบัญญัติฉบับนี้แล้ว หาก เห็นสมควรให้ส่งตัวผู้ถูกจับไปยังพนักงานสอบสวนตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา เพื่อดำเนินการต่อไป ซึ่งหากส่งตัวไปยังพนักงานสอบสวนก็จะมีอำนาจควบคุมตัวตามประมวล กฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา อีก 48 ชั่วโมงอีกชั้นหนึ่ง ซึ่งการควบคุมตามประมวลกฎหมายวิธี พิจารณาความอาญา มาตรา 2 (21) “ควบคุม” หมายความว่าความถึง การคุมหรือกักขังผู้ถูกจับโดย “พนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจ” ในระหว่างสืบสวนและสอบสวน (สุรศักดิ์ ลิขสิทธิ์วัฒนกุล ,2563) เมื่อพิจารณาการควบคุมตัวผู้ถูกจับที่กระทำความผิดตามกฎหมายเกี่ยวกับยาเสพติดเห็น ได้ว่าเจ้าหน้าที่ของรัฐมีอำนาจควบคุมตัวรวมทั้งสิ้นถึงห้าวันก่อนที่จะไปพบศาล จากกรณีดังกล่าว นี้ถือว่าการกำหนดระยะเวลาการควบคุมตัวผู้ถูกจับที่กระทำความผิดตามกฎหมายเกี่ยวกับยาเสพติด ไม่สอดคล้องกับกติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิพลเมืองและสิทธิทางการเมือง ค.ศ. 1966 (International Covenant on Civil and Political Right) ที่กำหนดเกี่ยวกับการคุ้มครอง เกี่ยวกับการตรวจสอบการจับกุม และควบคุม ที่กำหนดให้บุคคลที่ถูกจับกุม หรือควบคุมตัวใน คดีอาญา จะต้องถูกนำตัวไปศาล หรือเจ้าหน้าที่ที่มีอำนาจตามกฎหมายโดยพลัน เพื่อได้รับการ พิจารณาคดีภายในเวลาอันควร หรือมีการปล่อยตัว (ข้อ 9 วรรค 3)

อีกทั้งในการคุ้มครองสิทธิของผู้ถูกควบคุม ผู้ต้องหาหรือจำเลยในระหว่าง การสอบสวน โดยไม่มีความจำเป็นและสมควรมัน นั้น ถือว่าผิดหลักการการจำกัดสิทธิและเสรีภาพของ บุคคล หลักการ Habeas Corpus เป็นมาตรการสำคัญในการคุ้มครองตัวผู้ถูกควบคุมที่ไม่ชอบด้วย

กฎหมาย (ธรรมนิติย์ วิชาญเนตินัย, 2505) หลักการของ Habeas Corpus นี้ปรากฏในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2560 ได้บัญญัติรับรองสิทธิและเสรีภาพในมาตรา 28 บุคคลย่อมมีสิทธิและเสรีภาพในชีวิตและร่างกาย “...การจับและการคุมขังบุคคล จะกระทำมิได้ เว้นแต่มีคำสั่งหรือหมายของศาลหรือมีเหตุอย่างอื่นตามที่กฎหมายบัญญัติ...” ในทางปฏิบัติเจ้าพนักงานมักถือว่าระยะเวลาดังกล่าวเป็นอำนาจที่จะควบคุมตัวผู้ต้องหา โดยไม่ได้คำนึงว่ามีเหตุที่จะควบคุมตัวผู้ต้องหาไว้ระหว่างคดีหรือไม่ ซึ่งเป็นสิ่งที่ไม่ถูกต้องเนื่องจากการใช้กฎหมายเพื่อสนองความสะดวกของเจ้าพนักงานอย่างเดียว โดยไม่คำนึงสิทธิของผู้ต้องหาซึ่งยังถือเป็นผู้บริสุทธิ์ ตามหลักการดำเนินคดีอาญา คือ บุคคลจะต้องได้รับการสันนิษฐานไว้ก่อนว่าบริสุทธิ์จนกว่าจะได้รับการพิพากษาว่าเป็นผู้กระทำผิดจริง และจะควบคุมตัวบุคคลนั้นโดยที่เขายังไม่มีความผิดไม่ได้ เพราะฉะนั้น เมื่อบุคคลที่มีสถานะเพียงผู้ถูกจับยังไม่ได้รับการพิจารณาพิพากษาว่าผิดจริง เจ้าหน้าที่ของรัฐโดยหลักทั่วไปแล้วไม่สามารถจะควบคุมตัวผู้ต้องหาไว้ได้ และต้องปล่อยตัวไป หากจำเป็นต้องควบคุมตัวผู้ต้องหาจะต้องกระทำโดยเหตุจำเป็นและเวลาที่เหมาะสม และต้องไม่เป็นการละเมิดศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ ดังนั้นการควบคุมตัวผู้ต้องหาขึ้นสอบสวนนี้จะต้องกระทำเพื่อให้การสอบสวนดำเนินไปโดยเรียบร้อยเป็นไปตามวัตถุประสงค์ของการควบคุมตัวผู้ต้องหาขึ้นสอบสวน (คณิต ฅ นคร, 2548) โดยอาจกำหนดระยะเวลาการควบคุมตัวผู้ต้องหาเป็นไปตามความร้ายแรงของคดี และหากมีเหตุจำเป็นพนักงานสอบสวนก็สามารถขอขยายเวลาการควบคุมตัวได้อีกในระยะเวลาที่เหมาะสม โดยคำนึงถึงสิทธิของผู้ต้องหาเป็นหลัก มิใช่คำนึงถึงการปฏิบัติหน้าที่ของเจ้าพนักงานเป็นสำคัญ

2. การตรวจสอบการใช้อำนาจของเจ้าพนักงานในการควบคุมตัวผู้ถูกจับ

โดยที่การควบคุมตัวผู้ถูกจับพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามยาเสพติด พ.ศ. 2519 นั้นเป็นอำนาจที่กฎหมายกำหนดให้เจ้าพนักงานมีอำนาจควบคุมผู้ถูกจับที่กระทำความผิดตามกฎหมายเกี่ยวกับยาเสพติดไว้เพื่อทำการสอบสวนได้เป็นเวลาไม่เกินสามวัน โดยมีให้ถือว่าการควบคุมผู้ถูกจับดังกล่าวเป็นการควบคุมของพนักงานสอบสวนตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา อีกทั้งเมื่อเจ้าพนักงานหมดอำนาจควบคุมตามพระราชบัญญัติฉบับนี้แล้ว หากเห็นสมควรให้ส่งตัวผู้ถูกจับไปยังพนักงานสอบสวนตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาเพื่อดำเนินการต่อไป ซึ่งหากส่งตัวไปยังพนักงานสอบสวน ก็จะมีอำนาจควบคุมตัวตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา อีก 48 ชั่วโมง เมื่อพิจารณาการควบคุมตัวผู้ถูกจับที่กระทำความผิดตามกฎหมายเกี่ยวกับยาเสพติดเห็นได้ว่าเจ้าหน้าที่ของรัฐมีอำนาจควบคุมตัวรวมทั้งสิ้นถึงห้าวันก่อนที่จะไปพบศาล เห็นได้ว่า ไม่ปรากฏว่าในระยะเวลาการควบคุมตัวดังกล่าวนี้มีการตรวจสอบการใช้อำนาจควบคุมว่าการควบคุมนั้นชอบด้วยกฎหมายหรือไม่ หรือไม่มีการ

ตรวจสอบถึงเหตุจำเป็นที่จะต้องควบคุมตัวผู้ถูกจับหรือไม่ อาจถือว่าการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ตามพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามยาเสพติด พ.ศ. 2519 นั้น มุ่งเน้นปฏิบัติตามทฤษฎีควบคุมอาชญากรรม (The Crime Control Model) (Herbert Packer, 1968) จากแนวคิดของรูปแบบนี้เน้นหนักที่การควบคุมและปราบปรามอาชญากรรมอย่างเต็มที่ ส่วนเรื่องการคุ้มครองสิทธิเสรีภาพของบุคคลนั้นถือว่าเป็นเรื่องรองลงไป (ประธาน วัฒนพานิช, 2520) การที่กฎหมายไม่บัญญัติถึงการตรวจสอบการใช้อำนาจควบคุมดังกล่าวจึงไม่สอดคล้องกับกติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิพลเมืองและสิทธิทางการเมือง ค.ศ. 1966 (International Covenant on Civil and Political Right) ข้อ 9 วรรค 3 โดยที่กำหนดนำตัวผู้ถูกจับกุมไปยังศาลโดยไม่ชักช้ามีวัตถุประสงค์เพื่อป้องกันมิให้เกิดการกระทำที่ไม่ชอบกับผู้ถูกจับกุม โดยศาล หรืออำนาจตุลาการเป็นองค์การที่มีอิสระ (independent) และเที่ยงธรรม (impartial) จึงเหมาะสมที่จะตรวจสอบการจับกุมและคุมขังโดยเจ้าพนักงานของรัฐที่เป็นองค์กรฝ่ายบริหาร ดังนั้น จะเห็นได้ว่าองค์กรตุลาการได้รับการยอมรับนับถือตลอดมาทุกยุคทุกสมัย เพราะเป็นอำนาจสถาบันที่คอยเป็นเครื่องเหนี่ยวรั้ง (เดียน บุนนาค, 2521) การใช้อำนาจการกระทำที่ไม่ชอบ เป็นการล่วงละเมิดสิทธิเสรีภาพของบุคคล อาจกล่าวได้ว่าอำนาจตุลาการมั่นคงเพียงใด เสรีภาพของประชาชนก็บริบูรณ์เพียงนั้น เมื่อองค์กรตุลาการเป็นกลไกเป็นเครื่องมือหนึ่งของรัฐในการคุ้มครองสิทธิเสรีภาพของประชาชนมุ่งเสริมสร้างให้เกิดความสงบสุขในสังคมส่วนรวม ผู้ถูกจับซึ่งเป็นบุคคลที่ได้รับการสันนิษฐานไว้ก่อนว่าเป็นผู้บริสุทธิ์ (Presumption of innocence) โดยหลักนี้ยังได้ปรากฏอยู่ในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 มาตรา 29 วรรคสอง “...ในคดีอาญา ให้สันนิษฐานไว้ก่อนว่าผู้ต้องหาหรือจำเลยไม่มีความผิด และก่อนมีคำพิพากษา อันถึงที่สุดแสดงว่าบุคคลใดได้กระทำความผิด จะปฏิบัติต่อบุคคลนั้นเสมือนเป็นผู้กระทำความผิดมิได้...” ดังนั้น แม้ว่ากฎหมายจะให้อำนาจเจ้าพนักงานในการควบคุมตัวผู้ถูกจับคดียาเสพติด แต่ควรจะต้องได้รับการตรวจสอบและการคุ้มครองจากองค์กรตุลาการซึ่งมีความเป็นความชอบธรรมอย่างยิ่งที่จะต้องคุ้มครองสิทธิเสรีภาพของผู้ถูกจับ เพื่อให้ดำเนินการควบคุมการดำเนินคดีอาญาให้เป็นไปด้วยความบริสุทธิ์ ยุติธรรม ผู้กระทำผิดได้รับการลงโทษ ผู้บริสุทธิ์ได้รับการคุ้มครองป้องกัน

อภิปรายผล

พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามยาเสพติด พ.ศ. 2519 ที่มีเจตนารมณ์ของการประกาศใช้เพราะเห็นว่ายาเสพติดเป็นภัยอย่างร้ายแรงต่อการดำเนินการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของประเทศ และรัฐบาลนี้มีนโยบายที่จะป้องกันและปราบปรามการค้าและการเสพยาติดอย่างเข้มงวด กวดขัน ในการนี้เป็นต้องมีกฎหมายเพื่อกำหนดมาตรการและให้อำนาจในการ

ดำเนินการป้องกันและปราบปรามให้ได้ผลโดยเด็ดขาดและมีประสิทธิภาพ จากวัตถุประสงค์ของการประกาศใช้พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามยาเสพติด พ.ศ. 2519 ส่งผลให้การกำหนดอำนาจแก่เจ้าพนักงานในการปฏิบัติหน้าที่ที่มีความแตกต่างกับการปฏิบัติหน้าที่ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา หากศึกษาจุดมุ่งหมายหลักของการควบคุมตัวบุคคลไว้ในอำนาจของเจ้าพนักงานตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญานั้น คือ เพื่อให้การสอบสวนเป็นไปได้โดยเรียบร้อย และเพื่อการประกันการมีตัวของผู้ต้องหาหรือจำเลยส่วนจุดมุ่งหมายเพื่อการบังคับโทษนั้นเป็นเพียงจุดมุ่งหมายรอง แสดงให้เห็นการควบคุมตัวระหว่างคดีเป็นเรื่องของข้อยกเว้น โดยหลักแล้วเจ้าพนักงานต้องปล่อยตัวผู้ต้องหาจะควบคุมตัวผู้ต้องหาไว้ก็เฉพาะกรณีจำเป็นเท่านั้น ในขณะที่การควบคุมตามพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามยาเสพติด พ.ศ. 2519 นั้นมุ่งจะป้องกันและปราบปรามการค้าและการเสพยาติดอย่างเข้มงวด กวดขัน ส่งผลให้การบัญญัติอำนาจหน้าที่แก่เจ้าพนักงานเป็นการมุ่งเน้นในการปฏิบัติเป็นไปตามแนวคิดการควบคุมอาชญากรรม (Crime Control Model) แนวความคิดที่คำนึงถึงความสงบเรียบร้อยของสังคมตามรูปแบบนี้ จึงทำให้รัฐมีความจำเป็นต้องควบคุม หรือกักขังผู้ถูกกล่าวหาเอาไว้ในระหว่างการดำเนินคดีเพื่อเป็นหลักประกันว่าผู้กระทำความผิดจะต้องถูกนำตัวมาพิจารณาลงโทษ และเป็น การป้องกันมิให้ผู้กระทำความผิดนั้นหลบหนีหรือไปก่ออันตรายหรือความเสียหายอย่างใด ๆ ต่อสังคมขึ้นอีก

การควบคุมตัวผู้ถูกจับตามพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามยาเสพติด พ.ศ. 2519 ที่ให้อำนาจเจ้าพนักงานมีอำนาจควบคุมผู้ถูกจับได้นานถึงสามวันโดยปราศจากการตรวจสอบถึงความจำเป็นของการควบคุมดังกล่าวการบัญญัติกฎหมายเช่นนั้นถือว่าไม่สอดคล้องกับกติกา ระหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิพลเมืองและสิทธิทางการเมือง ค.ศ. 1966 (International Covenant on Civil and Political Right) อีกทั้งยังขัดต่อรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2560 ได้บัญญัติรองรับเพื่อประกันว่ากระบวนการยุติธรรมทุกขั้นตอนจะดำเนินไปด้วยความยุติธรรม และเป็น การป้องกันการใช้อำนาจที่ไม่เป็นธรรม หรือการลู่แก่อำนาจ (Abuse of Power) ของเจ้าหน้าที่รัฐและบุคลากรในกระบวนการยุติธรรม ซึ่งการควบคุมตัวผู้ถูกจับโดยไม่มี ความจำเป็น และสมควรนั้นยังถือว่าเป็นผิดหลักการการจำกัดสิทธิและเสรีภาพของบุคคล หลักการ Habeas Corpus ด้วย

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะจากการวิจัย

ผู้ศึกษาวิจัยมีข้อเสนอแนะดังนี้ ควรแก้ไขพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามยาเสพติด พ.ศ. 2519 เกี่ยวกับอำนาจเจ้าพนักงานในการควบคุมตัวผู้ถูกจับในคดียาเสพติดที่ไม่ให้อำนาจควบคุมนานเกินไป เพื่อให้มีความสอดคล้องกับกติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิพลเมืองและสิทธิทางการเมือง ค.ศ. 1966 (Universal Declaration of Human Rights 1966) ในขณะเดียวกันจะต้องมีกระบวนการตรวจสอบการใช้อำนาจของเจ้าพนักงาน โดยองค์กรของศาลทั้งนี้เพื่อความ เป็นธรรมต่อผู้ถูกจับในคดียาเสพติดให้เป็นไปตามหลักการดำเนินคดีอาญา

ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยครั้งต่อไป

การศึกษาครั้งนี้เป็นการศึกษาปัญหาในการควบคุมตัวผู้ถูกจับในคดียาเสพติดเพื่อให้เห็นถึงความไม่สอดคล้องของพันธกรณีระหว่างประเทศ และการบัญญัติกฎหมายที่ขัดต่อรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ดังนั้นในการศึกษาครั้งต่อไปจึงควรถึงระยะเวลาที่เหมาะสมของการควบคุมตัวผู้ถูกจับต่อไป

เอกสารอ้างอิง

- กุลพล พลวัน. (2538). **พัฒนาการสิทธิมนุษยชน**. (พิมพ์ครั้งที่ 3). กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์วิญญูชน.
- คณิต ณ นคร. (2548). **นิติธรรมอำพรางในนิติศาสตร์ไทย**. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์วิญญูชน.
- เชิดชู รักตะบุตร. (2561). “การคุ้มครองและจำกัดสิทธิเสรีภาพของปัจเจกบุคคลในประเทศไทย ในสถานการณ์ฉุกเฉิน ข้อ 4 แห่งกติการะหว่างประเทศ ว่าด้วยสิทธิพลเมืองและสิทธิทางการเมือง ค.ศ. 1966”. **วารสารศาลรัฐธรรมนูญ**. ปีที่ 20 ฉบับที่ 59 (พฤษภาคม-สิงหาคม).
- เดือน บุนนาค. (2520). “การแยกอำนาจ”. **วารสารนิติศาสตร์**. ปีที่ 9 ฉบับที่ 3.
- ธรรมนิตย์ วิชญเนตินัย. (2505). “Habeas Corpus”. **ตุลพาท**. ปีที่ 9 เล่มที่ 6.
- บุญร่วม เทียมจันทร์ และ ศรัญญา วิชาวธรรม. (2563). **รวมกฎหมายยาเสพติด และพระราชบัญญัติยาเสพติดให้โทษ พร้อมหัวข้อเรื่องมาตราสำคัญ ฉบับสมบูรณ์**. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์ THE LAW GROUP.
- ปกป้อง ศรีสนิท. (2564). “สิทธิของผู้ต้องขังในกระบวนการยุติธรรม”. **วารสารกฎหมายสิทธิมนุษยชน**. ปีที่ 2 ฉบับที่ 1 (มกราคม-มิถุนายน).

ประธาน วัฒนพานิช. (2520). “ระบบความยุติธรรมทางอาญา : แนวความคิดเกี่ยวกับการควบคุมอาชญากรรมและกระบวนการนิติธรรม”. วารสารนิติศาสตร์. ปีที่ 9 ฉบับที่ 2. (กันยายน-พฤศจิกายน).

พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามยาเสพติด พ.ศ. 2519

มยุรา วิมลโลกการ. (2553). การแสวงหาพยานหลักฐานในคดียาเสพติดโดยใช้เทคนิคการสืบสวนสอบสวนพิเศษ. วิทยานิพนธ์ปริญญานิติศาสตรมหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

มานิตย์ จุมปา. (2563). กฎหมายรัฐธรรมนูญ ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย.

กรุงเทพมหานคร : สำนักอบรมศึกษากฎหมายแห่งเนติบัณฑิตยสภา.

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560

สุรศักดิ์ ลิขสิทธิ์วัฒนกุล และคณะ. (2547). โครงการศึกษาวิจัยเรื่องกฎหมายด้านการคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพในกระบวนการยุติธรรมที่ไม่สอดคล้องกับหลักสิทธิพื้นฐานและพันธกรณีระหว่างประเทศรวมทั้งรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2540. กรมคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพ.

สุรศักดิ์ ลิขสิทธิ์วัฒนกุล. (2563). ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา ฉบับอ้างอิง. (พิมพ์ครั้งที่ 21). กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์วิญญูชน.

สิทธิมนุษยชน. (2564). กติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิพลเมืองและสิทธิทางการเมือง.

[ออนไลน์]. เข้าถึงได้จาก

<https://humanrights.mfa.go.th/th/humanrights/obligation/international-human-rights-mechanism/ICCPR.php>

Herbert Packer. (1968). *The Limit of the Criminal Sanction*. California: Stanford University Press.